

ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ДІЄСЛІВ ДОПОМАГАТИ Й ПІДТРИМУВАТИ

Труб В.М.,

Інститут української мови НАНУ,
вул. М. Грушевського, 4, м. Київ, 01001
trub44@ukr.net

У статті висвітлено проблему виявлення семантичних відмінностей між значеннями квазісинонімічних дієслів «допомогати» і «підтримувати». Автор виходить з положення про те, що ця різниця стає більш помітною при зіставленні відмінностей у сполучуваності іменників «допомога» та «підтримка». Порівняння типів ресурсів, що їх суб'єкт постачає адресатові, вказує на важливість врахування соціальних стосунків між ними. Акція суб'єкта, соціально вищого за адресата, звичайно кваліфікується як підтримка. Поміж тим у значенні іменника «допомога» не міститься жодної інформації про соціальні стосунки між обома учасниками.

Ключові слова: віддієслівний іменник, колокація, сполучуваність, соціальні стосунки, зверхність, ресурс, суб'єкт, адресат.

Труб В.

О соотношении значений глаголов помогать и поддерживать

В статье освещена проблема выявления семантических различий между значениями квазисинонимичных глаголов «помогать» и «поддерживать». Автор исходит из положения о том, что эти различия становятся более заметными при сопоставлении отличий в сочетаемости существительных «помощь» и «поддержка». Сравнение типов ресурсов, которые субъект предоставляет адресату, указывает на важность учета социальных отношений между ними. Акция субъекта с социальным превосходством над адресатом обычно квалифицируется как поддержка. Между тем в значении существительного «помощь» не содержится никакой информации о социальных отношениях между обоими участниками.

Ключевые слова: отглагольное существительное, коллокация, сочетаемость, социальные отношения, превосходство, ресурс, субъект, адресат.

V. Trub

On the Correlation of Meanings of the Verbs допомогати and підтримувати

The paper deals with the problem of explication of semantic differences between the meanings of quasi-synonymic verbs "допомогати (to help)" and "підтримувати (to support)". The author proceeds from the thesis that this difference becomes more evident when comparing the differences in considerable combinatorial properties of the verbal nouns "допомога (help)" and "підтримка (support)". There is a certain correlation between the type of the recourses being supplied to the recipient and the designation of appropriate action. The comparison of different types of supplied recourses suggests the importance of taking into account the type of social relations between the subject and recipient. The action of the subject who is dominant under recipient is usually interpreted as support. This dominance gives to the subject an authority to control the recourses necessary for achieving the goal of recipient while the meaning of "help" doesn't contain any information about relations between its both participants. However, some collocations containing this noun witness that alienation of one or another kind of recourse may present some difficulties to the subject of help. In contrast "to help", "to support", being sorted with an imperfect form "підтримувати (to support)", is often conceptualized as a kind of activity during a long time interval which is not completely occupied with actions but during the whole interval the subject keeps his willingness to act in favor of the recipient. One of important properties of an imperfect form "підтримувати (to support)" consists in the fact that in contrast to "допомогати (to help)" it can not be used in the actually continuous meaning. The author emphasizes the importance of taking into account all this information to give the adequate definitions of the verbs "допомогати (to help)" and "підтримувати (to support)".

Key words: verbal noun, collocation, collocability, social relations, dominance, recourse, subject, recipient.

Вступ. Одне з важливих завдань лінгвістичної семантики полягає у виявленні семантичних відмінностей між мовними одини-

цями, близькими за змістом. У цій роботі буде розглянуто співвідношення між значеннями дієслів *допомогати* (X допомагає У-ку в Р (робити

P)) і *підтримувати* (X підтримує У-ка в Р). Слід одразу зазначити, що дієслово *підтримувати*, як і іменник *підтримка*, розглядаються тут у значенні квазісинонімічному дієслову *допомагати* й іменнику *допомога*. Інші значення *підтримувати*, наведені, наприклад, у [7] («не дати впасти кому-, чому-н.», «не дати припинитися дії або стану», «опора», «підтримка» як балетний термін тощо) тут не розглядаються. У найзагальнішому вигляді значення, яке нас цікавить, може бути прив'язане (але не тотожне) до приблизної схеми на зразок: «Будучи прихильним до особи або інстанції У, особа або інстанція Х безоплатно вживає заходи з метою каузації ситуації Р, бажаної для У-ка».

Слід зазначити, що *допомагати* і *підтримувати* — це т. з. «інтерпретаційні» дієслова [1], які самі по собі не уточнюють конкретний характер дій, що їх мовець інтерпретує як допомогу або підтримку. Характер цих дій може бути уточнений у конкретному контексті, наприклад за допомогою прикметників при означуванні віддієслівних іменників (ВІ) *допомога* і *підтримка*.

Взагалі смислова різниця між значеннями дієслів *допомагати* і *підтримувати* яскраво виявляється у відмінностях сполучуваності даних ВІ, які нехай і в іншій частиномовній формі, позбавленій формальних показників часу і виду, зберігають те саме значення, що і вихідні дієслова. Л. Ельмслев відзначав: «Дієслово і ім'я не принципово різні, а навпаки — принципово ідентичні» [8]. У той же самий час сполучуваність іменників у суто кількісному плані значно перевищує сполучуваність твірних дієслів, що дає змогу легше виявляти багато особливостей значень самих дієслів. Адже, як зазначає, наприклад, І.О. Мельчук [5], між смислом і сполучуваністю слів існують глибокі зв'язки, які допомагають перевіряти й уточнювати гіпотези про їх значення.

Відмінність між *допомогою* та *підтримкою* значною мірою залежить від різних сфер їх вживання — сфер, які лише частково перетинаються. Існує певна кореляція між видом ресурсу, що надається, і тим, як позначається відповідна акція.

Так, докладання додаткових сторонніх фізичних зусиль звичайно кваліфікується як *допомога*, тоді як фінансові впливання можуть позначатися і як *допомога*, і як *підтримка*: *матеріальна (фінансова, економічна) допомога*; *матеріальна (фінансова, економічна підтримка)*.

Позитивний психологічний вплив, спрямований на адресата, також допускає двояке позначення: *психологічна (моральна) підтримка* і *психологічна допомога* (сумнівність словосполучення *моральна допомога*, очевидно, пояснюється узусними обмеженнями).

Надання гуманітарних ресурсів (постачання продовольства, одягу, медичних препаратів тощо) кваліфікується як *гуманітарна допомога*, а постачання озброєння — як *військова допомога*.

Важливо також розрізняти способи взаємодій, які описуються даними предикатами. Стосовно ситуації допомоги можна виділити три способи:

1) функція суб'єкта Х полягає в наданні У-ку ресурсу тієї або іншої природи, який Х потім самостійно докладає для досягнення своєї мети. Саме так складаються справи в ситуаціях матеріальної, гуманітарної допомоги, постачання озброєнь тощо;

2) Х діє на користь У-ка спільно з У-ком, тобто обидва одночасно докладають свої ресурси для досягнення мети У-ка. Відтак Х полегшує У-ку каузацію бажаної ситуації, даючи йому змогу витратити меншу кількість зусиль, ніж це об'єктивно потрібно для досягнення мети У-ка [2]. У подібних випадках ресурси, що витрачаються Х-ом, зазвичай належать до того ж типу, що і ресурси, затрачені У-ком (наприклад, певні фізичні дії):

(1) *Іван допомагає Петру змінити колесо*, де форму недоконаного виду (НЕДОК) *допомагати* вжито в актуально-тривалому значенні.

Вживання ж форми доконаного виду (ДОК) *допомогти* в минулому часі нормативно вказує на одноразовий завершений акт докладання зусиль Х-а, який у сумі із зусиллями У-ка привів до каузації ситуації Р, бажаної для У-ка:

(2) *Іван допоміг Петру змінити колесо* (колесо змінено). Зазначимо, що така закономірність зберігається лише для подієвих дій Р, які досягають своєї межі, тобто не допускають градації. — пор. (3) *Іван допоміг Петру трохи змінити колесо* (колесо неможливо змінити наполовину або на чверть).

Якщо ж йдеться про дію Р «шкального» типу, яка допускає градацію, то і в цьому випадку допомога може бути надана:

(4) *Він допоміг їй трохи підвестися* (пор. (5) *Він допоміг їй трохи встати*). Описуваний вид взаємодії між Х-ом і У-ком є також типовим і для випадків, коли «шлях» (спосіб) досягнення мети Р У-ка має компонентну структуру. При цьому У здатний реалізувати лише один із компонентів (Q_1), а інший необхідний компонент (Q_2) від нього ніяк не залежить. Бажаючи виручити У-ка, Х каузує наявність Q_2 , який «у сумі» з реалізованим У-ком компонентом Q_1 приводить до досягнення Р — мети У-ка.

В інших випадках діяльність Х-а може бути спрямована на усунення деякого чинника, який перешкоджає докладанню зусиль У-ка, що дає можливість У-ку застосувати залежний від нього ресурс і досягти своєї мети. Важливо підкреслити, що тут йдеться саме про цілеспрямовану свідому діяльність Х-а на користь У-ка. Якщо ж поява (або зникнення) компонента Q_2 має випадковий характер, то тоді ситуація не може бути кваліфікована як *допомога* й описується, наприклад, за допомогою дієслова *скористатися*: «Скориставшись тим, що має (не має) місце Q_2 ,

Х застосував доступний йому Q_1 , що в результаті казувало бажане P ».

Пор. (6): *Діккенс скористався тим, що на обідах на його честь були присутні також представники преси, і порушив питання про необхідність закону, який регулює авторські права* (зрозуміло, що без присутності представників преси на обідах на його честь, Діккенс не міг би до них звернутися, і вони б не дізналися про проблему, яка його непокоїть);

(7) *Іван Ілліч скористався тим, що обидві руки її були зайняті, підійшов зі спини і ніжно обійняв Дашу; Керенський скористався тим, що «заперечень немає» і вчинив на свій розсуд* (у першому випадку на відсутність перешкоди вказує те, що обидві руки Даші були зайняті, а в другому — відсутність заперечень з боку інших членів Тимчасового уряду);

3) активні заходи на користь U -ка вживає лише X . Йдеться про випадки, коли U безсилий що-небудь зробити через перешкоди до докладання його зусиль або ж його повної інактивності. При цьому також, звичайно, вживається VI *допомога*: *Він гостро потребує допомоги; Він не може обійтися без сторонньої допомоги*. Порівняйте описи, в яких йдеться як про можливі, так і про реальні дії X -а, спрямовані на усунення загрози, що нависла над U -ком:

(8) *Ми повинні молитися, терпіти і сподіватися на допомогу того, який має в своєму розпорядженні міриади світів; Лікар кидається до віконця, розкриває його і на повний голос закликає на допомогу всіх, тих, що ходять поблизу, де ОІ допомога співвідноситься з формою ДОК *допомогти*, яка вказує на одноразове гіпотетичне (потенційне) усунення навислої загрози.*

У той же самий час у (9) VI *допомога* співвідноситься з формою ДОК цього дієслова, що описує реальний одноразовий акт виведення адресата з критичної ситуації:

(9) *Один добрий рибалка, побачивши її у воді, приплив до неї в човні і надав їй допомогу; Їй на допомогу прийшли двоє чоловіків, що випадково виявилися поблизу.*

В інших випадках кваліфіковані зусилля X -а можуть бути спрямовані на виведення організму U -ка з критичного стану. У подібних контекстах широко вживаються словосполучення *медична (швидка, невідкладна, перша) допомога*:

(10) *Івану зараз надають першу допомогу; Над полем стелився важкий дьогтьовий запах мазі Вишневського — Марат Андрійович і Таня надавали першу допомогу пораненим, де VI неявно вказує на форму НЕДОК *допомагати* в актуально-тривалому значенні. І взагалі, якщо особа або інстанція X виводить U -ка з якої-небудь критичної ситуації або ж запобігає їй, то така дія кваліфікується як допомога. Так, якщо X врятував U -ка від загибелі (арешту, пограбування), то можна сказати, що X*

допоміг U -ку або що X прийшов на допомогу U -ку, але погано сказати, що X підтримав U -ка. У той же самий час, якщо X підтримав U -ка, то цей акт може розглядатися як акт допомоги. Таким чином, підтримку можна розглядати як вид допомоги, але не навпаки, тобто родовим терміном є «допомога».

Значення X підтримує U -ка в P метафорично пов'язане з ідеєю опори, на що вказує перше пряме значення цього дієслова [7]:

(11) *Балкон спирається на колонаду — Колонада підтримує балкон.*

Таким чином, *спиратися* можна розглядати як конверсив *підтримувати*. Не випадково одне зі значень лексичного параметра $Oper2$ (*підтримка*) = *спиратися* [3]:

(12) *Клуб спирається на підтримку людей, які розуміють важливість нашої місії ...; Асоціація спирається на підтримку японської харчової промисловості; Армія завжди стає сильнішою, коли вона спирається на підтримку суспільства.*

Зіставлення різних типів наданих ресурсів вказує на важливість врахування соціальних співвідношень між суб'єктом і адресатом (у сенсі [4]). В одних випадках обидва учасники можуть бути соціально рівними ($X = U$), в інших суб'єкт посідає більш високе положення, ніж адресат ($X > U$).

Фізичні зусилля, які докладаються на користь іншої особи й інтерпретуються як допомога, частіше надходять від суб'єкта, соціально рівного адресату. Фінансовий ресурс може надати друг, а може і високоповажна інстанція, якщо йдеться, наприклад, про транш МВФ. Як ми бачили, у цих двох випадках такі акції можуть розглядатися і як допомога, і як підтримка, хоча обсяги коштів, які надходять, можуть бути незіставні. Грошові надходження від друга або родича хіба що жартома можуть бути названі економічною допомогою. Тим часом надходження політичних, ідеологічних дивідендів, постачання необхідної інформації державної ваги, надання репутаційного ресурсу може надходити лише від соціально більш високих інстанцій.

Надходження великого обсягу ресурсів різного типу від високоповажного суб'єкта X звичай кваліфікується як підтримка, що яскраво відбивається, наприклад, у колокаціях *всесильна підтримка, могутня, (потужна) підтримка*. При цьому йдеться про те, що ефективність останньої залежить не від можливостей, а від волі X -а. Це пов'язано з тим, що X має більш високий соціальний статус, авторитет, матеріальні можливості, повноваження, що дає йому змогу легко розпоряджатися ресурсом, необхідним U -ку для досягнення цілей:

(13) *І ось саме тоді могутня підтримка су-міжників допомогла йому сісти на колишнє місце; Могутня підтримка системи ФІЛІСІТ низкою впливових військових призвела до того, що по-*

гляди ФІЛІСІТ через кілька років лягли в основу російського кавалерійського статуту; Якби Ви дозволили мені вказати, що Ви дотримуєтеся тих самих поглядів, що і В.Л. Кирпичов, це була б воістину **могутня підтримка**; Вирішальну роль тут <...> зіграла королева Кароліна, у якої виявилася **могутня підтримка** адмірала Нельсона; Але уже з перших років «старе» почало отримувати **потужну підтримку** з боку урядових кіл; Богослов'я Леонтія зустріло **потужну підтримку** імператора Юстиніана і співчуття в церковних сферах; Кажуть, що він користується **потужною підтримкою** в правоохоронних структурах.

У той же час у значенні ВІ допомога (як і дієслова *допомагати*) про статусні відмінності між Х-ом і У-ком нічого не повідомляється. Як було вказано, високоповажний суб'єкт підтримки легко розпоряджається ресурсами, необхідними адресату, і їх надання залежить тільки від того, чи захоче він використати їх на користь інтересів У-ка. Тим часом для суб'єкта допомоги відчуження того чи іншого ресурсу може бути пов'язаним з певними труднощами, що відображають колокації *посильна допомога*, *самовіддана допомога* (пор. *посильна підтримка*):

(14) Головним завданням моряків буде порятунку людей і **посильна допомога** пораненим; У новинах пройшло повідомлення: всім буде надана **посильна допомога** і від обласної влади, і від комбінату; ... Я повернувся подивитися: чи немає постраждалих, щоб надати їм **посильну допомогу**, але площа була порожня; І мені ніколи не впоратися було б з усіма труднощами, якби не **самовіддана допомога** друзів; І тільки воістину **самовіддана допомога** багатьох людей врятувала йому життя; Унтер-офіцер кийвського губернського управління Степану Тарасюку, за **самовіддану допомогу** своєму начальнику під час здійсненого на нього нападу з ножем політичною арештанткою Всемилоствиво подаровані відзнаки.

Відмінності між допомогою та підтримкою відображаються і в обмеженнях, що накладаються на вживання конструкції, утвореної дієсловом *вдатися*. Так, висловлювання на зразок Х *вдається до допомоги* У-ка передбачають, що Х без будь-яких проблем у будь-який момент може скористатися допомогою У-ка, що пояснюється чи рівністю їх положень, чи тим, що Х > У-ка:

(15) Я знову **вдався до допомоги** своїх підлеглих; І Бондарчук **вдався до допомоги** італійських продюсерів; Я знову **вдався до допомоги** Сашика Винарова; **Значить, генералітет вдається до допомоги** нацистської партії, коли справа стосується шматків жирнішого пирога; Панівний в державі клас схильний розглядати свої інтереси як державні і **вдається до допомоги** державного апарату для їх відстоювання.

У той же час сумнівність виразу У *вдається до підтримки* Х-а пояснюється тим, що перева-

га суб'єкта підтримки Х над У-ком істотно перешкоджає легкості, з якою можна було б скористатися його послугами.

Надання ресурсу від високоповажного Х-а зазвичай має офіційний характер, тобто здійснюється легально в чіткій відповідності з його функціональними повноваженнями. Х приймає самостійне, ніким не нав'язане рішення про надання чи докладання ресурсу, виходячи з власних уявлень про доцільність такого кроку. При цьому можливі два варіанти:

1) Х приймає рішення з власної ініціативи. У таких ситуаціях часто може підкреслюватися висока швидкість прийняття рішень, що відображають такі колокації, як *гаряча підтримка*, *рішуча підтримка*, *беззастережна підтримка*:

(16) Для цього у нас є **рішуча підтримка** центру; Було відзначено, що дружина Президента СРСР виступила в очах світової громадськості як «*посланниця миру*», а також підкреслена її **рішуча підтримка** задумам М.С. Горбачова; **Рішучу підтримку** Хрущову надав міністр оборони маршал Жуков; Хіларі Клінтон підкреслила **рішучу підтримку** Сполученими Штатами суверенітету і територіальної цілісності Грузії; І не дивно: у мера була **беззастережна підтримка** населення.

Подібні ситуації (коли Х сам приймає рішення про підтримку У-ка) можуть описуватися і за допомогою колокацій *знаходити підтримку*, *зустрічати підтримку*, де дієслова реалізують метафоричне значення дієслів *знаходити*, *зустрічати*, які у вихідному значенні вказують на випадкове виявлення чого-небудь. При цьому в позиції першого актанта особової форми цього предиката може альтернативно фігурувати позначення не тільки У-ка, але і висунутої ним ініціативи:

(17) Я ж відстоював сплав СДП-2 і, хоча був тоді всього лише кандидатом наук, **знайшов підтримку** у керівництва ВІАМ; ... Спікер **знайшов підтримку** у частини президентської адміністрації; ... **Задум знайшов підтримку** не тільки у департаменту транспорту міста, а й у групі компанії ППК; де я не відразу **знайшла підтримку** у верхах; Така правова позиція **знайшла підтримку** в арбітражних судах.

2) Х приймає позитивне рішення у відповідь на запит У-ка про підтримку. У цьому випадку можна сказати, що (18) У заручився **підтримкою** Х-а, з чого випливає, що ще раніше У шукав **підтримку** (у Х-а або у когось іншого) або що У **розраховував на підтримку** Х-а. Ці приклади, зокрема, свідчать про те, що підтримка завжди персоніфікована — адже за нею звертаються до конкретної особи чи інстанції. У той же час у критичній ситуації волення про допомогу можуть бути адресовані кому завгодно — аби лиш почули ...

У цьому контексті звертає на себе увагу малоприйнятність, певна кострубатість висловлювання на кшталт (19) Х заручився **допомогою** У-ка,

в якому дієслово, подібно до (18), вжито в особовій формі. У Національному корпусі російської мови зафіксовано тільки одне таке вживання на тлі великої кількості абсолютно бездоганих колокацій з іменником *підтримка*:

(20) *Губернатор області заручився підтримкою президента; Але, як тонкий політик, перш за все заручився підтримкою МВС; Парвус заручився підтримкою Німецького Генерального штабу; І навіть кажуть, що члени Північного суспільства заручилися підтримкою Сперанського.*

Для відображення ідеї, подібною до тієї, яка виражена у (18), (19) краще було б подати, наприклад, як (19а) *X заручився згодою У-ка допомогти йому*. Тимчасом у (18), як і в прикладах (20), ніякі вставки і перетворення не потрібні. При цьому і в (18), і в (19а) йдеться про те, що у відповідь на звернення У-ка *X* відреагував згодою, тобто зафіксовано момент початку ментального стану наміру *X*-а, свідомо передують будь-яким його реальним діям на користь У-ка. У (19а) цей намір експлікований іменником *згода*, а в (18) воно імпліцитно міститься в значенні *підтримка*. Справа в тому, що в (18) *підтримка* співвідноситься з формою НЕДОК *підтримувати* і концептуалізується як вид діяльності, яка «займає досить довгий проміжок часу, що не цілком заповнений діяльністю або діями суб'єкта, але при цьому характеризує суб'єкт протягом усього цього інтервалу» [6, 149]. Йдеться про те, що в «перервах» між конкретними діями суб'єкт постійно зберігає ментальний стан готовності до цих дій на користь іншої особи або інстанції. *X* постійно готовий до дій, спрямованих на збереження стану справ у тій чи іншій сфері, важливій для У-ка. Саме початок стану цієї готовності потрапляє у сферу дії предиката *заручитися* в (18). Ця властивість підтримки, що підкреслює її неперервний характер, виявляється в колокаціях *незмінна підтримка, користуватися підтримкою, мати підтримку, зберегти підтримку, втратити підтримку*.

На відміну від підтримки допомога розглядається як конкретна одноразова дія або багаторазові акції на користь іншого, але не об'єднані в єдину серію вчинків, що інтерпретуються як допомога. Таким чином, допомога має дискретний характер. Вона подається тільки тоді, коли в ній виникає необхідність. Так, словосполучення *психологічна допомога* вказує на одноразовий або епізодичний вплив *X*-а, націлений на усунення значного порушення психологічного стану У-ка, на повернення або наближення його до норми. Тим часом надання психологічної підтримки передбачає постійний або періодичний вплив *X*-а, спрямований на безперервне збереження (непогіршення) нормальних або близьких до норми показників психологічного здоров'я У-ка.

Важливо також наголосити, що номінатив *підтримка*, як і форма НЕДОК *підтримувати*,

не можуть мати актуально-тривале значення (на відміну від форми НЕДОК *допомагати* — пор. (1) та іменника *допомога* — пор. (10)).

Узагальнюючи розглянутий матеріал, можна виділити такі два способи взаємодії учасників ситуації підтримки:

1) як і в ситуації допомоги, функція суб'єкта *X* полягає у наданні У-ку певного ресурсу, який У-ку належить використовувати самостійно (пор. різноманітні види важливої інформації, яку У може використовувати для досягнення своїх цілей, адресовані У-ку різноманітні фінансові надходження, зокрема і грантові, що згадуються, наприклад, у примітках до найменувань наукових робіт або видань). Як один із видів фінансової підтримки можна розглядати усвідомлену відмову вищих інстанцій від виконання деяких покладених на них функцій. Так, для підтримки розвитку середнього бізнесу держава може не обкладати його податком, тим самим надаючи відповідним структурам можливість залучення більшої кількості матеріальних засобів для його розвитку;

2) *X* самостійно діє, витрачаючи певний ресурс на користь У-ка (пор. позитивний вплив *X*-а на У-ка в рамках його психологічної підтримки). До інших видів проявів активних дій *X*-а належать різноманітні інформаційні акти — публічні виступи, офіційні заяви високоповажних осіб або інстанцій. Таким чином у ситуації підтримки з'являється ще один необхідний учасник — адресат інформації, яка надходить від *X*-а. Для опису цього виду підтримки нормативно вживаються колокації *виступати на підтримку, висловлювати підтримку, висловлюватися на підтримку*. При цьому за аналогією з колокацією *знаходити підтримку* в позиції актанта У ОІ *підтримка* може альтернативно фігурувати позначення не тільки У-ка, але і запропонованої ним ініціативи.

Такі заяви виконують дві основні функції:

1) функція підвищення репутації У-ка, що має сприяти реалізації його цілей. Ознайомившись з тією чи тією ініціативою У-ка, високоповажний *X* у публічній заяві дає їй високу оцінку. У такий спосіб *X* прагне розширити коло повноважних осіб, які розділили б з ним цю оцінку. Адже високий соціальний статус *X*-а є вагомим аргументом для того, щоб схилити інші повноважні інстанції на користь прийняття позитивних рішень щодо У-ка:

(21) *Саркозі виступив на підтримку ідеї створення чисто європейської військової структури; В цілому рада виступила на підтримку поправок; Рада обласного об'єднання підтримки реформ висловила на підтримку передвиборної платформи ДДР; Девід Кемерон висловив підтримку ідеї провести чемпіонат світу в Англії;*

2) функція захисту У-ка. У зв'язку з тим, що У виявився втягнутим у конфлікт з тією чи тією

інстанцією Z, X публічно заявляє, що поділяє позицію У-ка і цілком перебуває на його боці. Відтак X розраховує розширити коло авторитетних прихильників У-ка, що за задумом Х-а має стати вагомою протидією діям, ворожим щодо У-ка:

(22) Євросоюз **виступив на підтримку територіальної цілісності Грузії**; Наприкінці 1925 Роберт Лей на конференції партійних керівників Північних земель <...> єдиним **виступив на підтримку** фюрера, перекичавши Гебельса і оголосивши збори неправочинними; У «Локомотиви» жоден гравець насправді **не висловився на підтримку тренера**; Японський прем'єр **висловив підтримку Сеулу** після обстрілу південнокорейського острова Йонахондо.

Слід також зазначити, що на відміну від конструкції *виступати на підтримку*, *висловлюватися на підтримку* колокація *висловлювати підтримку* може описувати ще й одноразовий акт психологічної підтримки. Ця функція реалізується у випадках, коли адресат даного інформаційно-акту збігається з самим У-ком:

(23) Після звільнення Красножана з «Локо» я подзвонив тренеру, **висловив підтримку**, сказав, що нормальні футбольні люди з ним.

Як бачимо, в рамках ситуації підтримки не практикується спосіб взаємодії, що передбачає одночасні спільні дії Х-а і У-ка, характерний для ситуації допомоги.

У колокаціях з ОІ *допомога, підтримка* допускаються досить фразеологічні нестандартні позначення їх першого актанта, тобто суб'єкта Х:

шефська допомога (тобто допомога шефів), *всенародна підтримка* (тобто підтримка всім народом), *громадська підтримка* (тобто підтримка суспільством), *група підтримки*.

Крім того, в атрибутивних колокаціях часто міститься характеристика суб'єкта — його високоемпірична етична оцінка: *самовіддана допомога*, *братня допомога* (підтримка), *неоціненна допомога*, *безкорислива допомога* (підтримка):

(24) Інтернаціоналізм, **братня допомога** — основа міжнародної політики нашої держави; Оперативно і грамотно нам була надана **неоціненна допомога**; В реальних умовах міського життя — це **неоціненна допомога**; І могутній екскаватор, яким він керує з таким мистецтвом — **теж наш**. Ось вона — **безкорислива допомога** народу!; Як варіант у неї просто в голові не вкладається, що **безкорислива допомога** можлива.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На завершення слід визнати, що між значеннями дієслів *допомагати* і *підтримувати* не завжди пролягає чітка лінія розмежування. Сфери застосування допомоги і підтримки можуть частково перетинатися. Ці два предикати можуть позначати взаємодію у фінансовій сфері, описувати позитивний психологічний вплив суб'єкта на адресата. А притаманна підтримці властивість соціальної переваги суб'єкта над адресатом не є універсальною — адже, наприклад, суб'єкт психологічної підтримки не обов'язково повинен соціально домінувати над своїм підопічним. У кінцевому підсумку підтримку слід розглядати як окремий вид допомоги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апресян Ю.Д. Исследования по семантике и лексикографии : в 2 т. / Ю.Д. Апресян. — М. : Языки славянских культур, 2009. — Т. 1: Парадигматика. — 568 с.
2. Жолковский А.К. Лексика целесообразной деятельности / А.К. Жолковский // Машинный перевод и прикладная лингвистика. — М. : МГПИИЯ, 1964. — Вып. 8. — С. 67–103.
3. Жолковский А.К. О семантическом синтезе / А.К. Жолковский, И.А. Мельчук // Проблемы кибернетики. — М. : Наука, 1967. — Вып. 19. — С. 177–238.
4. Крысин Л.П. Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка / Л.П. Крысин. — М. : Наука, 1989. — 186 с.
5. Мельчук И.А. Язык: от смысла к тексту / И.А. Мельчук. — М. : Языки славянской культуры, 2012. — 175 с.
6. Падучева Е.В. Семантические исследования: Семантика времени и вида в русском языке. Семантика нарратива / Е.В. Падучева. — М. : Языки русской культуры. — 1996. — 464 с.
7. Словарь русского языка : в 4 т. Т. III / под ред. А.П. Евгеньевой. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Русский язык, 1983.
8. Hjelmslev L. (1959). The Works on Linguistic [Essais linguistiques. Vol. 12]. Copenhagen : Nordisk Sprog-og Kulturforlag.

REFERENCES

1. Apresian, Yu.D. (2009). Issledovaniia po semantike i leksikografii: V 2-kh t. [Researches in Semantics and Lexicography]. Moscow, Yazyki slavianskikh kultur. *Paradigmatika*, Vol 1, 568 p.
2. Zholkovskii, A.K. (1964). Leksika tselesoobraznoi deiatelnosti [The Lexicon of Goal Activity]. *Mashinnyi perevod i prikladnaia lingvistika*, 8, 67–103.

3. Zholkovskii, A.K., & Melchuk, I.A. (1967). O semanticheskom sinteze [On Semantic Synthesis]. *Problemy kibernetiki*, 19, 177–238.
4. Krysin, L.P. (1989). Sotsiolingvisticheskie aspekty izucheniia sovremennogo russkogo yazyka [Sociolinguistic Aspects of Study of Russian]. Moscow, Nauka, 186 p.
5. Melchuk, I.A. (2012). Yazyk: ot smysla k tekstu [Language: From Meaning to the Text]. Moscow, *Yazyki slavianskoi kultury*, 175 p.
6. Paducheva, Ye.V. (1996). Semanticheskie issledovaniia: Semantika vremeni i vida v russkom yazyke. Semantika narrativa [Semantic Researches: Semantics of Time and Aspect in Russian. Semantics of Narrative]. Moscow, *Yazyki russkoi kultury*, 464 p.
7. Yevgenieva, A.P. (Ed.). (1983). Slovar russkogo yazyka: v 4-kh tomakh [Dictionary of Russian: in four volumes]. (2nd ed.). Vol. 3. Moscow, Izd-vo «Russkii yazyk».
8. Hjelmslev, L.(1959). The Works on Linguistic [Essais linguistiques. Vol.12]. Copenhage, Nordisk Sprog-og Kulturforlag.